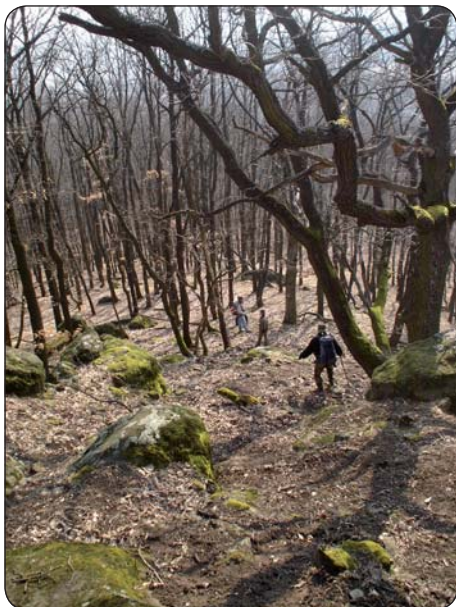

Novohradský geopark – projekt medzinárodného významu

Geopark Novohrad – Nógrád je projekt medzinárodného významu, ktorý výrazne podporuje cezhraničnú spoluprácu Banskobystrického samosprávneho kraja s jeho partnerskou maďarskou župou Nógrád, pomáha propagovať región Novohradu nielen na Slovensku, ale v európskom meradle. Geopark ako aktívny nástroj trvalo udržateľného rozvoja územia je netradičnou aktivitou, ktorá má v európskom a svetovom meradle stúpajúcu popularitu, pretože jednak zachováva prírodné dedičstvo územia a na druhej strane dokáže dané územie ekonomicky stimulovať. Geopark je aj významnou a atraktívnou formou environmentálnej výchovy nielen detí a mladých ľudí, ale aj obyvateľov žijúcich na tomto území.

Zástupcovia 4 mikroregionálnych združení na slovenskej strane, 1 združenia na maďarskej strane, v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR, CHKO Cerová vrchovina, Národného parku Bükk a Slovenskou agentúrou životného prostredia začali s prípravou tohto geoparku už koncom 90. rokov. Od roku 2004 začala veľmi intenzívna spolupráca na oboch stranách hranice – hlavne v oblasti prípravy územia a rozbehnutia tohto projektu. Išlo predovšetkým o také aktivity, ako spracovanie strategických rozvojových a projektových dokumentácií, príprava a podávanie spoločných projektov na financovanie z Európskej únie, sieťovanie partnerov, postupné budovanie geologických, prírodných a kultúrnohistorických lokalít, prezentácia geoparku odbornej a laickej verejnosti doma a v zahraničí, environmentálne vzdelávanie detí a mládeže. Niekoľkoročná snaha bola korunovaná získaním členstva v Európskej a Globálnej sieti geoparkov. Týmto však projekt geoparku nekončí, skôr naopak, začína sa každodenná mravenčia, náročná práca. Nositeľom projektu na slovenskej strane je Združenie právnických osôb Geopark Novohrad – Nógrád, založené v roku 2008 starostami a primátormi dotknutých obcí. Toto združenie úzko spolupracuje s Novohradským turisticko-informačným centrom vo Filákovke.

Novohradské turisticko-informačné centrum (NTIC) vo Filákovke spoločne so Z. p. o. Geopark Novohrad – Nógrád pripravili produktové balíky, v rámci ktorých ponúkajú výlety do geoparku. Prostredníctvom týchto produktov ponúkajú milovníkom turistiky možnosť spoznávať jednotlivé lokality geoparku s využitím značených turistických trás. Týchto lokalít na území SR a MR je 167, prezentujú geologické, prírodné a kultúrnohistorické hodnoty. Na slovenskej strane sa v 28 obciach geoparku nachádza 44 lokalít, z ktorých chceme zvýdihnúť tie lokality, ktoré môžete spoznať a navštíviť prostredníctvom pripravených turistických produktov: Národné kultúrne pamiatky (NKP) Filakovský hradný vrch, Národnú prírodnú rezerváciu (NPR) Šomoška,

Zaboda (foto: archív autorky)

Konferencia k rozvoju geoparku (Filákovce 2008), foto: M. Lakanda

Mačkaluk, PR Hajnáčsky hradný vrch, NPR Pohanský hrad, Prírodnú pamiatku (PP) Soví hrad, NPR Ragáč, PR Steblová skála a PP Zaboda.

Centrom geoparku na území SR je mesto Filákovce, ktorého dominantou je **Filakovský hradný vrch**. Hrad bol postavený na zvyškoch okrajového valu krátera maarového typu. Charakter vrstiev vulkanického materiálu môžeme sledovať na viacerých odkryvoch hradného vrchu, ktoré sú prístupné aj náučným chodníkom. Odkryté sú tu dobre vrstevnaté lapilové tufy s bombami bazaltu alebo podložných pieskovec.

Z Filákovca vedú dve značené turistické trasy. Počnúč červenou turistickou trasou sa začína diaľková, tematická trasa *Cesta Márie Széchy*, ktorá spája dva hrady – NKP Filakovský hrad a hrad Muráň. Žltá turistická trasa, ktorá prechádza cez obec Belína vedie k ďalšej geologickej lokalite **PP Belinské skaly**. Lokalita reprezentuje odkrytý lávový prúd s ukázkami stĺpovitej

Hajnáčsky hradný vrch (foto: archív autorky)

a doskovitej odlučnosti bazaltu veku 4,7 mil. rokov. Pokračujúc po žltej turistickej značke sa dostanete k Sedlu pod Monicou, kde sa nachádza rázcestie ďalších troch turistických trás.

Žltá trasa vedie dolinou Čamovského potoka a do obce Šurice. Nad obcou sa týči výrazné bralo zvané **Soví hrad**, ktoré predstavuje vypreparovaný vulkanický sopúch (diatrému) tvorený tufovou výplňou. Bralo a jeho najbližšie okolie je vyhlásené za prírodnú pamiatku.

Smerom na západ sa po červenej turistickej značke dostanete k lokalite **NPR Šomoška**. Trasa prechádza cez lokalitu Obručná. Po niekoľkých kilometroch naväzujú na nenáročnú trasu náučného chodníka, na ktorom sú umiestnené informačné panely venované geológii lávového prúdu Medves, ktorý návštevníkov oboznámi

Lokalita geoparku (Soví hrad, obec Šurice), foto: M. Lakanda

s históriou ťažby čadiča v Kameňolome Mačacia (**Mačkaluk**). Patrí medzi najstaršie lomy na území Cerovej vrchoviny. Po absolvovaní náučného chodníka pozdĺž žltej turistickej trasy máte možnosť navštíviť NKP Hrad Šomoška. Po červenej trase sa dostanete do obce Šiatorská Bukovinka. Priamo z obce vedie zelená turistická trasa k **NKP Hrad Šomoška**, pričom od vstupného areálu NPR Šomoška je vybudovaný náučný chodník

so sústavou kvalitných informačných a smerových tabúl. Vedie popri tzv. kamennom mori tvorenom zvetrávanými bazaltovými blokmi a popri unikátne ohnutých, 9 m vysokých, čadičových stĺpoch zvaných kamenný vodopád. Lokalita je významná nielen z geologického hľadiska, ale je dôležitým biotopom chránených druhov rastlín a živočíchov.

Východným smerom od rázcestia v Sedle pod Monicou pokračuje červená turistická trasa po lokalitu **NPR Pohanský hrad**. Najzachovanejší lávový pokrov v Cerovej vrchovine predstavuje bazaltovú náhornú plošinu s parkovou krajinou. Na okrajoch plošiny hradu sú pozostatky kamenného valu z doby Keltov. V skalnom mori sa nachádzajú viaceré bazaltové jasky-

Soví hrad (foto: archív autorky)

Okraje Zabody tvoria strmé bralnaté svahy s hrubými bazaltovými stĺpmi. Táto trasa vedie cez Planinu, z ktorej je nádherný výhľad do malebnej Hajnáčskej kotliny s Pohanským hradom v pozadí, a končí v obci Hajnáčka.

Zelená trasa vedie na **PR Steblovú skalu**, ktorá tvorí výraznú dominantu v skupine prírodovedecky a krajinársky hodnotných sopečných kužeľovitých vrchov severovýchodne od Hajnáčky. Okolo 35 – 60 cm hrubé stĺpy sú odkryté do výšky až 50 m. Lokalita Steblová skala je mimoriadne cenná aj z botanického hľadiska.

Pre záujemcov je možnosť na základe predbežného nahlásenia zabezpečiť odbornú sprievodcovskú službu. V súčasnosti odborníci zo SR a MR pracujú na príprave spoločných turistických balíkov, ktoré budú spájať jednotlivé turistické trasy na spoločnom území geoparku. Na webovej stránke mesta Filakovo www.filakovo.sk nájdete okrem balíka peších turistických trás aj ďalšie turistické produkty, a to Autoturistiky a Trasy ľudovej kultúry.

Zaboda (foto: archív autorky)

ne, ktoré nie sú prístupné verejnosti. Na južnom okraji náhornej plošiny sa nachádza vyhládka. V rázcestí Pohanský hrad sa končí červená trasa, na ktorú nadväzuje zelená trasa pokračujúca do obce Hajnáčka.

V strede obce stojí kužeľový **PR Hajnáčsky hradný vrch** s výrazným bazaltovým bralom, ktorý patrí k najvýznamnejším a krajinársky najhodnotenejším dominantám reliéfu Cerovej vrchoviny. Geologické a krajinárske hodnoty vhodne dopĺňajú aj historické pamiatky, zvyšky múrov stredovekého hradu. Je nádherný výhľad na okolité vulkanické štruktúry. Pokračujúc po zelenej turistickej trase sa dostanete k najvýznamnejším a najreprezentatívnejším príkladom vulkanizmu v Cerovej vrchovine – **NPR Ragáč**. Vrchol tvorí troskový kužeľ so spečenými bombami, troskami a útržkami lávy. Z brál na vrchole Ragáča sa ponúka nádherný výhľad na Hajnáčsky hradný vrch a okolité svahy.

Pokračujúc po tejto trase zeleného značenia máte možnosť pri rázcestí Pod Zabodou pokračovať po žltej turistickej trase alebo po zelenej. Žltá trasa vedie k **PP Zaboda**. Predstavuje zvyšok lávového prúdu, ktorý sa vylial z vulkánu **PR Ostrej skaly** smerom na východ.

Ragáč (foto: archív autorky)

Kontakt: Z. p. o. Geopark Novohrad – Nógrád, Podhradská 1985/14, 986 01 Filakovo, mobil: +421 917 646551, e-mail: geopark.filakovo@gmail.com

Ing. arch. Erika Anderková
predsedníčka Z. p. o. Geopark Novohrad – Nógrád

Dokončenie zo s. 7

Tradičný rybolov je podporovaný hlavne v pôvodných rybárskych dedinách. Jedna z nich bola v roku 2004 postihnutá cunami, čo primárne pôvodné obyvateľstvo k výsadbe mangrových porastov. Rybárske zväzy spolu s miestnymi vidieckymi iniciatívami podporujú aj zamestnanosť žien – vytvorili malé výrobné, kde ženy spracúvajú ryby (ančovičky) do podoby zaujímavých chrumkavých slaných výrobkov.

Nositeľom konceptu geoparku na ostrove je miestna rozvojová agentúra LADA (Langkawi Development Authority), ktorá bola založená federálnou vládou Malajzie v roku 1990 a ktorá v spolupráci s vládou štátu Kedah a Malajskou skupinou pre geologické dedičstvo (MGHG) vytvorila podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj územia, postavený práve na ochrane prírody a prezentácii geologických jedinečností pri podpore multiplikačných turistických produktov ako pridanej hodnoty k tradičnému turizmu, ďalej pri podpore miestnych komunít a podpore vzdelávania a výskumu na Langkawi. Pre zaujímavosť, do roku 2005 bolo zo strany štátu investovaných na podporu turizmu a sociálno-ekonomického rozvoja 400 miliónov eur a v rokoch 2005 – 2010 v zmysle 9. malajského plánu by to malo byť okolo 70 miliónov eur. Len v roku 2006 navštívilo ostrov okolo 2 miliónov turistov.

Zrejme je šťastím to, že celá podpora turizmu, vrátane geoparku, je koordinovaná z jedného miesta – cez LADA. Tým pádom sú všetky aktivity navzájom poprepájané, geopark je propagovaný v turistických strediskách, informačné tabule na geologických lokalitách sú v jednom štýle, nielen vizuálnom a grafickom, ale aj textovom – sú to pomerne jednoduché, širokej verejnosti zrozumiteľné texty v rodnom jazyku a v angličtine. Jednotná prezentácia sa však neodzrkadľuje len smerom navonok – k turistom, ale aj dovnútra – smerom k vlastným obyvateľom. Myšlienkou geoparku je doslova nadchnúť celý ostrov. Každého návštevníka už v lietadle vítajú so slovami, že vstupuje na územie geoparku. Vzťah k prostrediu a lásku ku geoparku začínajú veľmi dôsledne budovať už v detstve. Na ostrove je škola geoparku, ktorá vychováva mladých „geoparkianov“, čiže mladých ľudí, ktorí dýchajú a žijú pre geopark. Škola vypracovala koncept, podľa ktorého každý študent by mal dosahovať vynikajúce študijné výsledky, milovať prírodu, udržiavať tradičnú ľudovú kultúru, komunikovať v angličtine (študenti pravidelne vypomáhajú v hoteloch, aby si takto precvičovali svoje jazykové znalosti) a vyhýbať sa drogám a fajčeniu. Na ostrove nenájdete človeka, ktorý by sa s vami nedohovoril anglicky a ktorý by nemal potuchy o tom, čo je to geopark.

Ostrov Langkawi je pre Slovensko zatiaľ pomerne neznámou a pomerne drahou turistickou destináciou, ktorú už naše cestovné kancelárie ponúkajú. Ja som mala šťastie stretnúť na ostrove skupinku mladých ľudí z Nitry, ktorí boli ostrovom očarení rovnako ako ja. Veľmi dúfam, že za pár rokov nás bude oveľa viac. (Táto pracovná cesta bola hrazená zo súkromných a projektových zdrojov.)

Ing. Ivona Cimermanová
Slovenská agentúra životného prostredia, B. Bystrica
Foto: archív autorky